

PETYCJA

Dotyczy: podjęcia przez Sejm uchwały o ustanowieniu Tadeusza Boya-Żeleńskiego patronem roku 2024.

Działając w imieniu Stowarzyszenia Wszechnicy Oświeceniowo-Racjonalistycznej w Krakowie, na podstawie art. 2 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o petycjach, występując w interesie publicznym, składam niniejszym petycję w następującym przedmiocie.

Wnoszę o przyjęcie przez Wysoką Izbę w drodze demokratycznego głosowania Wysokiej Izby uchwały ustanowienie Tadeusza Boya-Żeleńskiego patronem roku 2024.

UZASADNIENIE

W 2024 roku będziemy obchodzić 150. rocznicę urodzin wybitnego polskiego pisarza, eseisty, tłumacza literatury francuskiej krytyka literackiego i teatralnego oraz działacza społecznego - Tadeusza Boya Żeleńskiego. Urodził 21 grudnia 1874 r. w Warszawie. Jego ojciec Władysław Żeleński, muzyk i ceniony kompozytor, przyjechał do Warszawy, gdzie znalazł pracę i żonę, Wandę Grabowską. Wrócił do Krakowa by zostać dyrektorem Krakowskiego Konserwatorium Muzycznego, które prowadził aż do swojej śmierci w 1921 roku.

Tadeusz Żeleński dorastał w otwartym domu krakowskiej inteligencji oraz na teatralnej jaskółce Teatru Miejskiego. W swoim dorosłym życiu nigdy nie przestał być lekarzem, absolwentem medycyny Uniwersytetu Jagiellońskiego, krytykiem teatralnym i wielbicielem teatru niestrudzonym tłumaczem i wydawcą oraz publicystą i pełnym empatii działaczem społecznym.

Zaczynając jak wielbiciel francuskiego kabaretu zostawił po sobie olbrzymią bibliotekę przekładów nie tylko z języka francuskiego, słynną Bibliotekę Boya. Duża część przekładów powstała na lekarskim posterunku kolejowym na Dworcu Głównym w Krakowie w czasie I Wojny Światowej. Jego dokonania translatorskie zostały nagrodzone (trzykrotnie) Francuską Legią Honorową. A także nadanym przez Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w 1923 roku Orderem Odrodzenia Polski.

Biblioteka Tłumaczeń Boya objęła dzieła Rousseau i Pascala, Kartezjusza, Montaigne'a. Czterdzieści tomów wydano w latach 1914–1918. Wszystkie dramaty sceniczne Moliera, utwory De Marivaux, Racine, Beaumarchais (*Wesele Figara*), Diderota, Stendhala. Boy przełożył także *Króla Ubu* Jarre'ego oraz dzieła Brantome'a, Gide'a, Villona. Tłumaczył też Monteskiusza i Pascala. Przekłady Żeleńskiego należą do najwybitniejszych w polskim piśmiennictwie. Jego tłumaczenia nie tylko oddają istotę oryginału, ale także są pełne polotu i głębokiego zrozumienia francuskiej literatury. To one przyczyniły się do wzbogacenia polskiego czytelnika o arcydzieła światowej literatury.

Równoległe zapisywał i wydawał swoje recenzje teatralne Flirty z Melpomeną, z których każdy był esejem poruszającym aktualne polskie problemy na tle omawianej sztuki. Recenzje Żeleńskiego to fascynująca kronika polskiego teatru okresu międzywojnia – kiedy jeszcze nie było wiadomo, że to tylko międzywojnie. Od 1957 roku Polska Sekcja Międzynarodowego Stowarzyszenia Krytyków Teatralnych przyznaje nagrodę im. Tadeusza Boya Żeleńskiego za wybitne osiągnięcia w dziedzinie teatru.

Tadeusz Boy Żeleński to również działacz społeczny na rzecz świadomego macierzyństwa. Zaszczepiał w Krakowie nowoczesne metody opieki nad kobietą ciężarną i noworodkami wprowadzane w Francji na przełomie XIX i XX .

Od roku 1929 stał się twarzą , piórem i głosem kampanii na rzecz niekaralności aborcji. Wraz z Ireną Krzywicką byli założycielami pierwszej w Polsce Poradni Świadomego Macierzyństwa. Z tego okresu pochodzą najbardziej popularne zbiory jego publicystyki „Piekło kobiet i „Nasi okupanci”

Po wybuchu II wojny światowej, rozdzielony z żoną trafił do Lwowa. Zginął zamordowany wraz i innymi profesorami Uniwersytetu Lwowskiego.

„Zdumiewać może „wielkopańska” nonszalancja polskiego stosunku do własnego dziedzictwa literackiego – jeśli mierzyć ją łatwością, z jaką trwoni się skarby myśli i pióra, i pomiata nimi. Czy dlatego, że pisarz ośmielił się stawiać dobroć przed inteligencją i przed dowcipem - on tak fenomenalnie inteligentny i tak dowcipny? Nie ma grobu Boya Żeleńskiego. Została twórczość , oczywiście jest się czym żywić. I została pamięć... Jest co chronić.,,

Tak Józef Hen. nie mniej genialny pisarz, kończy swoją autorską biografię Tadeusza Boya Żeleńskiego. W trosce o tę pamięć literata ,człowieka kultury, Polaka i Europejczyka ,składamy tę petycję.

Adam Jaśkow

Prezes Zarządu

Stowarzyszenia Wszechnicy

Oświeceniowo - Racjonalistycznej

KRS 0000500030, NIP - 677 238 2878

swor@swor.pl, www.swor.pl